

55

**ER - RAHMAN / SVEMILOSNi
OBJAVLJENA U MEDINI, IMA 75 AJETA**

Ebu-Isa et-Tirmizi navodi hadis od Džabira koji kaže: /299/ Izišao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pred svoje ashabe i proučio suru Er-Rahman od početka do kraja, a oni su šutjeli, pa im reče: "Učio sam ovu suru džinima u njihovoj noći, pa su bolje reagirali od vas. Kad god bih proučio: **'...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?'** - oni bi rekli: 'Gospodaru, ni u jednu od Tvojih blagodati ne sumnjamo, niti poričemo, neka Ti je velika hvala.' "Ovaj hadis je garib. Ibn-Džerir prenosi od Abdullaha ibn Omera /300/ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio suru 'Er-Rahman', ili je neko drugi učio pred njim pa je rekao: "Šta li je to, pa sam čuo džine kako bolje odgovaraju svome Gospodaru od vas?!" "A kako to, o Allahov Poslaniče?", upitaše oni. On reče: "Nikad nisam proučio riječi Uzvišenog:

'pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?', a da džini nisu rekli: 'Ne, Gospodaru naš, ni jednu blagodat mi ne poričemo.'" Ovaj hadis navodi i hafiz El-Bezzar od Amra ibn Malika, zatim kaže da ne zna da iko drugi prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., osim na ovaj način i sa ovim prenosiocima.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 ① الرَّحْمٰنُ ② عَلَّمَ الْقُرْءَانَ ③ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ④ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ⑤
 ⑥ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ يُحْسِبَانِ ⑦ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ⑧ وَالسَّمَاءُ
 ⑨ رَفَعَهَا ⑩ اَوْضَعَ الْمِيزَانَ ⑪ اَلَا نَطْعُوْا فِي الْمِيزَانِ ⑫ وَاَقِيْمُوا الْوَزْنَ
 ⑬ بِالْقِسْطِ ⑭ وَلَا تَخْسُرُوا الْمِيزَانَ ⑮ وَالْاَرْضُ وَضَعَهَا لِلْاِنَامِ ⑯ فِيْهَا
 ⑰ فَاكِهَةٌ ⑱ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْاَكْمَامِ ⑲ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ ⑳ وَالرَّيْحَانُ ㉑
 ㉒ فَاِتَىءَ الْاَعْرَابُ رِيَكًا مُّكَدِّبَانَ ㉓

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
"Svemilosni /1/ poučava Kur'anu, /2/ stvara čovjeka, /3/ uči ga izgovoru. /4/ Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove, /5/ i trava i drveće se pokorava, /6/ a nebo je digao. I postavio je ravnotežu i pravdu, /7/ da ne prelazite granice u mjerenju, /8/ i pravo

mjerite i na tereziji ne zakidajte! /9/ A Zemlju je za stvorenja razastro, /10/ na njoj ima voća i palmi sa plodom u čaškama, /11/ i žita sa lišćem i miomirisna cvijeća, /12/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!" /13/

Uzvišeni Allah, dž.š., govori o Svojim blagodatima i milosti prema Svojim stvorenjima, te kako je poslao Kur'an i omogućio njegovo učenje napamet i da ga razumije onaj kome se Allah, dž.š., smiluje. Kaže Uzvišeni:

"Svemilosni poučava Kur'anu, stvara čovjeka, uči ga izgovoru." Kaže Hasan da se misli na tečan govor, a to je, ustvari, pravilno učenje. To se postiže tako što je Allah, dž.š., olakšao stvorenjima govor kao i izlazak glasova iz ishodišta: iz grla, jezika i usana - shodno vrsti i ishodištu glasa. A riječi Uzvišenog: - "Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove." Tj. Sunce i Mjesec plove (kreću se) jedno za drugim, po tačno utvrđenom i fiksiranom proračunu u kojem nema proturiječja niti nedostatka. Kao što su i riječi Uzvišenog:

"On čini da zora sviće, On je noć odredio za počinak, a Sunce i Mjesec za računanje vremena; to je odredba Silnoga, Sveznajućeg." (6: "I trava i drveće se pokorava." Alija ibn Talha bilježi od Ibn-Abbasa, r.a., da je rekao: **"To je ono što izraste iz zemlje"**, znači sitno rastinje. Isto tako smatraju i Seid ibn Džubejr, Es-Suddi i Sufjan es-Sevri, a ovo mišljenje odabire i Ibn-Džerir, r.a. A riječi Uzvišenog: **"...a nebo je digao i postavio je ravnotežu i pravdu"**, znači da je uspostavio pravdu, pravedni red, kao što Uzvišeni kaže i na drugom mjestu:

"Mi smo izaslanike Naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i pravdu objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali..." (57:25) A ovdje kaže ovako:

"...da ne prelazite granice u mjerenju", tj. stvorio je nebesa i Zemlju, uistinu i s pravdom. Zbog toga i kaže dalje:

"...i pravo mjerite i na teraziji ne zakidajte", tj. ne smanjujte težinu, ne varajte na vagi, nego vagajte po istini i pravdi, kao što kaže Uzvišeni na drugom mjestu:

"Napunite mjeru kad mjerite. (17:35, 26:186) A riječi Uzvišenog:

"A Zemlju je za stvorenja razastro", tj. kao što je podigao nebesa isto tako je razastro Zemlju i učvrstio je živim bićima na njoj.

"Na njoj ima voća", tj. raznih vrsta, boje, ukusa i mirisa. **"I palmi s plodovima u čaškama."** Riječ Ibn-Džurejdž od Ibn-Abbasa objašnjava da je to mjesto u kom je smješten plod voćke. Tako smatraju i mnogi drugi mufesiri. To je, ustvari, ono kada se palmin plod razvije u buket, zatim se raširi u petljice, pa postane zelena kisela datula, a onda sazrijeva dok ne dozrije i dobije krajnji, konačni oblik. **"I žita sa**

+ Objavljena nakon sure "Er-Ra'd".

lišćem i miomirisno cvjeće." Ovdje se misli na slamu, tj. one žitarice koje imaju klas. A "rejhan" je vrsta lista smotanog oko svoje petljice. A riječi Uzvišenog: **"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?"** Tj. zar utonuli u blagodat, o ljudi, o džini, to poričete? Ovako kažu Mudžahid i još drugi, oslanjajući se na tok riječi koje su prethodile, a govorile su o blagodatima. Zar možete sumnjati u nešto što se nikako ne može poreći?! Reći ćemo kako su odgovorili na to džini vjernici: "Ne, Allahu naš, ništa od Tvojih blagodati mi ne poričemo, neka Ti je velika hvala."

حَاقُوا لَأَنسٍ مِّنْ صَّاصِلٍ كَالْفَخَّارِ ۙ
 وَخَلَقَ الْجَانَّ مِّنْ مَّارِجٍ مِّنْ نَّارٍ ۗ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكَذَّبَانِ ۙ
 رَبُّ الشَّرْقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ۗ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكَذَّبَانِ ۙ
 الْخَبْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ۗ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ ۗ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ
 تَكَذَّبَانِ ۗ يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ۗ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ
 تَكَذَّبَانِ ۗ وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ۗ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ
 تَكَذَّبَانِ ۗ

"On je čovjeka od sasušene ilovače, kao što je grnčarija, stvorio, /14/ a džine od plamena vatre - /15/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /16/ Gospodara dva istoka i dva zapada - /17/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /18/ Pustio je dva mora da se dodiruju, /19/ između njih je pregrada i ona se ne miješaju - /20/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /21/ Iz njih se vadi biser i merdžan - /22/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /23/ Njegove su i lađe koje se kao brda visoko po moru uzdižu - /24/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /25/

Uzvišeni podsjeća Svoja stvorenja da je čovjeka stvorio od sasušene ilovače, kao što je kakva grnčarija, te da je džine stvorio od plamena vatre, tj. od čiste vatre bez dima. To je rekao i Ibn-Abbas i drugi. Imam Ahmed navodi od Aiše, koja kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /301/ "Meleki su stvoreni od svjetlosti; džini su stvoreni od plamena vatre, a Adem je stvoren onako kako vam je već opisano." Prenosi ga i Muslim. A riječi Uzvišenog:

"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" - već su objašnjene.

"Gospodara dva istoka i dva zapada." Ovdje se misli, kad se kaže dva istoka da su to ljetni i zimski izlaz Sunca, a isto tako i dva zapada, kada Sunce zalazi ljeti i kad zalazi zimi. Znaajući da je u ovim

različitim pojavama učinio blagodat i korist ljudima i džinima, Uzvišeni postavlja pitanje:

"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" A riječi Uzvišenog:

"Pustio je dva mora da se dodiruju." Ibn-Abbas tumači kao: "poslao je dva mora" **"da se dodiruju."** Ibn-Zejd kaže: "Spriječeno im je da se miješaju, jer je Allah postavio pregradu između njih koja je nepremostiva. "Dva mora se tumače da je jedno slano, a drugo slatko. Slatke su riječne vode koje protječu pored ljudi. O tome smo već govorili ranije u suri El-Furkan kod riječi:

"On je dvije vodene površine jednu pored druge ostavio - jedna je pitka i slatka, a druga slana i gorka, a između njih je pregradu i nevidljivu branu postavio." (25:53) A riječi Uzvišenog:

"Između njih je pregrada i oni se ne miješaju", tj. napravio je od njih pregradu od zemlje da se ne miješaju, kako jedno drugom ne bi pokvarilo svojstva koja su im data i namijenjena. A riječi Uzvišenog:

"Iz njih se vadi biser i merdžan." Ovdje se kaže "iz njih", što je zajednička zamjenica, ali ako bi bilo da je samo u jednom, pa i to bi bilo dovoljno, da se kaže "iz njih", kao što kaže Uzvišeni na drugom mjestu:

"O skupe džinski i ljudski, zar vam iz redova vas samih poslanici nisu dolazili...?" (6:130)

Zna se da su poslanici bili samo ljudi, a ne od džina, ali je ispravno da se ovako kaže, bez ograničenja. Što se tiče bisera, on je već poznat, a za merdžan kažu da je to sitno biserje, dok opet drugi smatraju da je to vrsta dragog kamenja crvene boje, a ima ih koji još za to kažu da su to crvene perle. Od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "Kada počne padati kiša iz nebesa, sadebi (biseri) u moru otvore svoja usta, a neke kapi uđu u te otvore, a to su ti dragulji." Prenosioci su pouzdani, a ovo prenosi Ibn Ebi-Hatim. Upotreba ovih dragulja postala je blagodat za ljude, jer im je to Allah darovao, pa kaže Uzvišeni: **"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?"** A riječi Uzvišenog:

"Njegove su i lađe", tj. brodovi koji plove **"po moru."** Mudžahid kaže da se pod tim misli na one lađe čija su jedra otvorena i podignuta, **"koja se kao brda visoko uzdižu."** Ovdje se misli na pune lađe, natovarene robom, pa izgledaju kao brda velika, i tako prevoze od mjesta do mjesta, u čemu je korist za ljude. Zato i kaže Uzvišeni:

"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?" Ibn Ebi-Hatim kaže da je Umre ibn Suvejd rekao: Bio sam sa Alijom ibn Ebi-Talibom, r.a., na obali Furata kada je došla jedna lađa sa jedrima raširenim, pa je h. Alija pružio svoje ruke i rekao: "Uzvišeni Allah kaže:

'Njegove su i lađe koje se kao brda visoko po moru uzdižu.' Tako mi Onoga Koji ju je odredio da

plovi po moru, nisam ubio Osmana, niti sam zagovarao da ga ko ubije."¹

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَإِنَّ ۞ وَيَسْبِقُ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَلِ
وَالْإِكْرَامِ ۞ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكْذِبُونَ ۞ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلِّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ۞ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكْذِبُونَ ۞

"Sve što je na njoj (Zemlji) prolazno je, /26/ a ostaje Lice tvoga Gospodara, Veličanstveno i Plemenito, /27/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!/? /28/ Njemu se mole oni koji su na nebesima i na Zemlji; svakog časa On se zanima nečim, /29/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!/? /30/

Uzvišeni daje do znanja da će sve živo na Zemlji pomrijeti, kao i na nebesima, osim onoga što Allah, dž.š., bude želio, i neće ostati niko osim Njegovo Plemenito Lice. Jer, On je Uzvišeni Gospodar, Sveti, koji je vječno Živi i nikad ne umire. Katade kaže: "Obavijestio nas je o onome što je stvorio, zatim nas obavještava da će sve to proći i nestati." U jednoj Poslanikovoju dovi kaže se: /302/ "O Živi, Postojani, o Stvaraocu nebesa i Zemlje, o Veličanstveni i Ple-meniti - nema boga osim Tebe, Tvojom milošću tražimo pomoć, učini da budemo bolji i ne prepuštaj nas samima sebi ni jednog trenutka, niti bilo kome od Tvojih stvorenja." Eš-Š'abi kaže: "Kada učiš:

'Sve što je na njoj (Zemlji) prolazno je' - nemoj zastajati dok ne proučiš:

'...a ostaje Lice Tvoga Gospodara, Veličanstveno i Plemenito.'" On zavređuje da bude Veličan i da prema Njemu ne griješimo, da Ga slušamo i da Mu se ne protivimo. Allah nam, dž.š., govori o jednakosti za sve stanovnike Zemlje, a ta je jednakost smrti i njihov odlazak na drugi svijet. Tada će Veličanstveni donijeti pravednu presudu za svakoga. Zato i kaže Uzvišeni:

"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!?" A riječi Uzvišenog:

"Njemu se mole oni koji su na nebesima i na Zemlji; svakog časa On se zanima nečim."

Ovdje se govori o tome da je On sam Sebi dovoljan, da Mu ništa ne treba, a da su stvorenja u stalnoj potrebi za Njim. A riječi Uzvišenog: **"Svakog časa On se zanima nečim"**, Ibn Ebi-Hatim navodi od Ebu -Derdaa da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /303/ "Uzvišeni Allah kaže:

'Svakog časa On se zanima nečim', kaže, to je da On oprašta grijehe, olakšava tegobe, podiže jedne, a spušta druge ljude."

سَفَرُكُمْ أَيُّهُ الثَّقَلَانِ ۞ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكْذِبُونَ ۞ يَمَعَشَرُ
الْحَيِّ وَالْإِنْسِ إِنَّ سَطَعْتُمْ أَنْ نَفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا وَلَا نَفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَنِ ۞ فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكْذِبُونَ ۞ يُرْسَلُ عَلَيْكُمُ شَوَاظُ مِنَ النَّارِ وَمِمَّا سَ فَلَا تَنْصَرُونَ ۞
فَبِأَيِّ آيَاتِ رَبِّكَ تَكْذِبُونَ ۞

"Polagat ćete Mi račun, o ljudi i džinovi, /31/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!/? /32/ O družine džinova i ljudi, ako možete preko granice nebesa i Zemlje prodrijeti, prodrite, moći ćete prodrijeti jedino uz veliku moć! /33/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!/? /34/ Na vas će se ognjeni plamen i rastopljen mjed prolivati, i vi se nećete moći odbraniti, /35/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!/" /36/

Alija ibn Ebi-Talha prenosi od Ibn-Abbasa o riječima Uzvišenog: **"Polagat ćete Mi račun, o ljudi i džinovi"**, da je to prijetnja Uzvišenog Allaha upućena ljudima i džinima. Za Allaha ne postoji zamaranje nekim poslom, pa ni to polaganje računa. Buharija kaže: znači "Mi ćemo vas ispitivati, a neće ga nijedna stvar omesti od druge." A u govoru Arapa poznato je da kažu: "Zauzet sam poslom oko tebe", a to ne predstavlja nikakav rad; "Pozabavit ću se tobom"; a nema ništa što ga sprečava, kao što kažu: "Uhvatit ću te kada se najmanje nadaš." **"Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!?"** A riječi Uzvišenog:

"O družine džinova i ljudi, ako možete preko granica nebesa i Zemlje prodrijeti, prodrite, moći ćete jedino uz veliku moć!" Tj. nećete moći pobjeći od Allahove odredbe i snage, jer vas On sve obuhvata. Nećete biti u stanju izbjeći polaganje računa, niti izvršenje sudenja, jer gdje god mislite da biste mogli otići, varate se, bit ćete okruženi melekima koji će paziti na vas. Tako Uzvišeni kaže na drugom mjestu:

"Tog dana čovjek će povikati: 'Kuda da se bježi?' Nikuda! Utočišta nema. Toga dana bit će Gospodaru tvome prepušten." (75:10-12) Ili kao što kaže: **"Njih će potištenost pokrivati, niko ih od Allaha neće zaštititi." (10:27)** Kaže Uzvišeni:

"Na vas će se ognjeni plamen i rastopljen mjed prolivati i vi se nećete moći odbraniti." Tj. ako biste pokušali pobjeći od Dana sudnjega, vratili bi vas meleki i čuvari Džehennema na način kako je navedeno u ajetu. Zato i kaže:

"Nećete se moći odbraniti; pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete!?"

¹ "Istinu si rekao, o vladaru pravovjernih, ti si potpuno nevin od krvi njegove. Neka je salavat i selam na Allahova Poslanika i na h. Aliju."

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً
 كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْمِعُنَّ سَمْعًا
 وَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٣٩﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٤٠﴾ يَعْرِفُونَ الْجُرُومَ بِسِيمَاهُمْ
 فَيُوْحَذُ بِالنُّوحَى وَالْأَفْئَامِ ﴿٤١﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٤٢﴾ هَذِهِ
 جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يُطَوَّفُونَ فِيهَا لَيْلًا وَنَهَارًا خَمِيرًا إِنَّ
 فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٤٤﴾

"A kad se nebo razdvoji i postane ružičaste boje kao rastopljeno ulje, /37/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /38/ Tog Dana ljudi i džinovi za grijehе svoje neće biti pitani, /39/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /40/ a grješnici će se po biljezima svojim poznati, pa će za kose i za noge šćepani biti, /41/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /42/ "Evo, ovo je Džehennem, koji su grješnici poricali!" /43/ i između vatre i ključale vode oni će kružiti, /44/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /45/

Uzvišeni kaže: **"A kad se nebo razdvoji..."** Misli se na Dan suđenja, na što i ukazuje ovaj ajet, kao i još neki sličnog sadržaja, kao što je: **"I nebo će se razdvojiti - tada će labavo biti."** (69:16) A riječi Uzvišenog: **"...i postane ružičaste boje kao rastopljeno ulje"**, tj. bit će obojeno, poput boja pomoću kojih se farba, ponekad u crveno, nekada žuto, zeleno, plavo, a to će sve biti zbog težine i straha na Dan velikog suda. A riječi Uzvišenog:

"Tog Dana ljudi i džinovi za grijehе svoje neće biti pitani", tj. kada već budu ispitani za sva svoja djela: "Zašto ste uradili to i to?" - poslije toga će začepiti njihova usta, a ruke i noge će govoriti o onome što su počinili. Pa, kada se naredi da ih odvuče u Džehennem - od tog momenta nema više pitanja za grijehе, već predstoji samo da ih sprovedu i bace u vatru. Tako dalje Uzvišeni kaže:

"...a grješnici će se po biljezima svojim poznati", tj. bit će prepoznatljivi po svojim vanjskim znakovima, po crnilu svojih lica. A već je poznato kakvi će vjernici biti, prepoznatljivi po blistavosti i bjelini svojih lica, što su tragovi uzimanja abdesta. A riječi Uzvišenog:

"...pa će za kose i za noge šćepani biti", tj. čuvari Džehennema (zebanije) kafirima će vezati njihove kose za noge preko leđa, a zatim ih bacati u Džehennem do čijeg će dna padati godinama. A riječi Uzvišenog:

"Evo, ovo je Džehennem, koji su grješnici poricali", tj. ovo je ona vatra za koju ste govorili da je nema i da ne postoji. Eto vam sada da se dobro

uvjerite i da osjetite njezin plamen. Tako će im biti rečeno prijetećim i ponižavajućim tonom. A riječi Uzvišenog:

"...i između vatre i ključale vode oni će kružiti", tj. bit će kažnjavani jedanput vatrom, pa onda odvedeni da piju ključalu vodu koja će biti poput rastopljenog mjeda od čega će se crijeva i unutra trgati. A Riječi Uzvišenog:, tj. vrelo do najvišeg stepena zagrijanosti, kao što su riječi Uzvišenog: **"...sa vrela uzavrelog piti"**, (88:5) tj. od žestoke vreline neće moći izdržati. Pa, kao što je teško kažnjavanje grješnika, bit će zato bogobojazni nagrađeni iz obilja Allahove blagodati, milosti, pravde i pažnje prema njima. Sve je ovo opomena za njih i ovim se žele odvratiti od onoga u šta su zapali, kao što je širk, grijehenje i tome slično. A poslije takvih riječi slijedi pitanje:

"...pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!"

وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾ فَيَأْتِيءَ
 الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتِ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ
 ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهَا
 مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ رَوْحَانٌ ﴿٥٢﴾ فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكَ كَذِبَانِ ﴿٥٣﴾

"A onome ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom pripast će dva privoja, /46/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /47/ puna stabala granatih, /48/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /49/ u kojima će biti dva izvora koja će teći - /50/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /51/ u njima će od svakog voća po dvije vrste biti, /52/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /53/

Riječi Uzvišenog: **"A onome ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom pripast će dva privoja."** Ovaj ajet spada u uopćene ajete, kako kažu Ibn-Abbas i drugi. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: **"A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bojao"**, misli se na stajanje na Sudnjem danu.

"...I dušu od prohtjeva uzdržao." (79:40)

Na njega dunjaluk nije puno uticao, znajući da je ahiret vječan i bolji. Stoga on obavlja svoje dužnosti, a kloni se Allahovih zabrana, a kao takav dobiva od Gospodara svoga dva Dženneta (bašće). Tako Buharija, r.a., navodi od Abdullaha ibn Kajsa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /304/ "Imaju dvije dženetske bašće u kojima će posude i sve drugo biti od srebra i dvije bašće u kojima će posude i sve drugo biti od zlata. Između tih dženetlija i gledanja svoga Gospodara bit će samo ograč Allahove Preuzvišenosti na Njegovom licu u Džennetu Adna." Ovaj hadis

navode svi poznati muhaddisi, osim Ebu-Davuda. Ibn-Džerir navodi od Ebu-Derda'a: /305/ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednog dana učio ovaj ajet:

"A onome ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom pripast će dva perivoja", pa sam upitao: "Pa iako bi počinio blud ili ukrao?" Poslanik opet prouči:

"...a onome ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom pripast će dva perivoja", a ja sam opet upitao: "Pa, iako bi počinio blud ili ukrao?", a Poslanik će opet:

"...a onome ko se bude bojao stajanja pred Gospodarom svojim pripast će dva perivoja."

Ja sam ponovno upitao: "Pa iako bi počinio blud ili ukrao?" Tada Poslanik reče: "Pa makar se to i ne svidjelo Ebu-Derda'u." Od Ebu-Derda'a prenosi se i mevkuf hadis o ovome gdje kaže: "Zaista, onaj ko se boji Allaha neće ni činiti zinaluk, niti krasti." Pošto je ovaj ajet uopćen - odnosi se i na ljude i na džine, jedan je od najčvršćih dokaza da će i džini vjernici i bogobojažni ući u Džennet. Time Uzvišeni Allah daruje obje vrste stvorenja, pa kaže:

"A onome ko se bude bojao stajanja pred Gospodarom svojim pripast će dva perivoja, pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Zatim opisuje kako izgledaju ta dva Dženneta, pa kaže Uzvišeni: **"...puna stabala razgranatih"**, tj. sa lijepim i predivnim granama punim najboljeg i najzrelijeg voća.

"Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Muhammed ibn Ishak prenosi od Esme, kćerke Ebu - Bekrove, koja kaže: /306/ Čula sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kad je spomenuo Sidretul-Muntehaa i rekao: "Jahač putuje u hladu grana dženetskih stotinu godina", ili je rekao: "U hladu grana dženetskog drveća mogu odmarati stotinu jahača, u njemu su zlatne postelje, a plodovi su spuštene nadohvat ruku." Ovaj hadis navodi i Tirmizi. A riječi Uzvišenog: **"...u kojima će biti dva izvora koja će teći."** Teći će tako što će napajati to drveće i grane, a koje će davati raznobojne plodove.

"Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Zatim kaže Uzvišeni:

"U njima će od svakog voća po dvije vrste biti." Tj. bit će svih vrsta voća, onog koje znate i onog boljeg, koje ne znate. To je ono voće koje oko nije vidjelo, niti uho čulo, niti je ikada čovjeku na um palo.

"Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Ibn-Abbas kaže: "Nema na dunjaluku u odnosu na ahiret ništa osim imena stvari." Ibn-Abbas hoće reći da je velika i ogromna razlika između ovoga svijeta i ahireta u ljepoti.

مُتَّكِعِينَ
عَلَى فُرُشٍ بَطَانِيهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكَ مَا تَكْذِبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ قَصْرَاتٌ لَأَطْرَفَ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ
وَلَأَجَانٌ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٦١﴾

"Naslonjeni na posteljama čije će postave od kadife biti, a plodovi u oba perivoja na dohvat ruke će stajati, /54/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /55/ U njima će biti one koje preda se gledaju, one koje, prije njih, ni čovjek ni džin nije dodirnuo, /56/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /57/ kao da su one dragulj i merdžan, /58/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /59/ Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?! /60/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! /61/

Uzvišeni kaže: **"...naslonjeni"**

"na posteljama čije će postave od kadife biti", tj. bit će napravljene od svile i ukrašene zlatom. Ovdje se ukazuje na ljepotu vanjštine tako što se spominje unutrašnjost (postava). Od Ibn-Mes'uda prenosi se da je rekao: "Ovakva je unutrašnjost (postava), a šta biste rekli da vidite spoljašnjost?" **"A plodovi u oba perivoja nadohvat ruke će stajati"**, tj. bit će toliko blizu plodovi dženetski da će se moći dohvatiti u kakvom god se položaju nalazili, kao što kaže Uzvišeni:

"...čiji će plodovi nadohvat ruke biti." (69:23)

Neće biti ništa što će praviti smetnju da se plod ubere, a njegove grane će opuštene biti.

"Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Nakon što su već spomenute postelje i njihova ljepota, dalje se navodi: **"...u njima će biti"**, tj. u posteljama

"...one koje preda se gledaju." Ovdje se misli na žene koje neće gledati osim u svoje muževe i ništa im neće biti ljepše od muževa. Ovako tumači Ibn-Abbas i drugi, i navodi da će neke od njih reći svome mužu: "Tako mi Allaha, ne vidim u Džennetu ništa ljepše od tebe, niti mi je išta draže od tebe. Hvala Allahu, Koji mi te dade i učini me tvojom." A riječi Uzvišenog:

"...one koje, prije njih, ni čovjek ni džin nije dodirnuo", tj. one će biti čiste, učinjene da budu određene dobi i koje niko nije ni taknuo prije njihovih muževa, bilo ljudi ili džina. I ovo je, također, jedan od

dokaza ulaska u Džennet džina - vjernika. Zatim kaže Uzvišeni opisujući ih drugima:

"...kao da su one dragulj i merdžan."

Mudžahid, Hasan i neki drugi kažu da su one slične draguljima po svojoj blistavosti, a merdžanima po svojoj bjelini. Za merdžan oni kažu da je to ovdje biser. A Abdullah ibn Mes'ud kaže: "Žene će u Džennetu biti toliko blistave da će im se moći vidjeti noge i ispod sedamdeset haljina od svile, bit će toliko prozirne da će im se kosti moći vidjeti." Zbog toga su i riječi Uzvišenog: **"...kao da su one dragulj i merdžan."** A što se tiče "jakuta", to je kamen kroz koji kad bi provukao konac, a potom ga protrljao, vidio bi ga. Ovako navodi Ibn Ebi-Hatim kao merfu hadis i Tirmizi kao mevkuf, pa kaže da je to ispravnije. Muslim navodi od Muhammeda ibn Sirina, koji kaže: /307/ Bilo da se ponosite ili da se opametite: "Šta mislite hoće li u Džennetu biti više muškaraca ili žena?" Na to je Ebu - Hurejre rekao: "A zar nije Ebu-Kasim kazao: 'Prva skupina ljudi koja uđe u Džennet bit će svijetla poput punog mjeseca i blistave zvijezde u noći. Svaki muškarac će dobiti po dvije žene i moći će vidjeti kroz tijelo njihovih nogu kosti, a u Džennetu neće biti neženja.'" Ovaj se hadis nalazi u oba Sahiha koje prenose Hemmam ibn Munebbih i Ebu-Zur'a od Ebu-Hurejre, r.a. A riječi Uzvišenog:

"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?!" Tj. za onoga ko učini dobro djelo samo se na ahiretu može nadati dobru. El-Begavi prenosi od Enesa ibn Malika koji kaže: /308/ "Učio je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: **"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro"**, i upitao: "Da li znate šta je rekao vaš Gospodar?" Prisutni rekoše: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Zatim Poslanik reče: Kaže: "Pošto je u onome što je spomenuo Allah velika blagodat kojoj nije adekvatno nikakvo djelo, već je ona samo dobrota i milost od Allaha, dž.š., On poslije svega kaže:

'pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!'"

وَمِنْ دُونِهَا جَنَّاتٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ
 وَجَدَّ بَانَ ۙ مُدَّهَا مَتَّانٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ
 نَضَّاخَتَانَ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 وَنَحْلٌ وَرُمَّانٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 حِسَانٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 فِي الْحِيَامِ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 رَفِيفٌ خَضِرٌ وَعَبَقْرِيُّ حِسَانٍ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ وَالْأَرْضُ فِيهَا زَاكِيَةٌ ۙ فِيهَا آيٌ آتِيَةٌ ۙ
 تَبْرَكَ أَسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ۙ

"Osim ta dva, bit će još dva neznatnija perivoja, /62/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /63/ modrozeleni, /64/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /65/ sa izvorima koji kuljaju, u svakom? /66/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /67/ U njima će biti voća i palmi i šipaka, /68/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /69/ U njima će biti ljepotica naravi divnih, /70/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /71/ Hurija u šatorima skrivenih, /72/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /73/ - koje prije njih ni čovjek ni džin nije dodirnuo, /74/ pa, koju blagodat gospodara svoga poričete?!" /75/ Oni će biti naslonjeni na uzglavlja zelena, prekrivena ćilimima čarobnim i prekrasnim, /76/ pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" /77/ Neka je Uzvišeno ime Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog!" /78/

Riječi Uzvišenog: **"Osim ta dva, bit će još dva neznatnija perivoja."** Ova druga dva perivoja spominju se nakon ona dva ranije spomenuta, a koji su, po kur'anskom tekstu, bolji po položaju, stepenu i ljepoti. Već je prije naveden hadis o dva Dženneta u kojima je posude i sve otalo od zlata, kao i dva Dženneta u kojima je posude i sve ostalo od srebra. Prvi Dženneti su za one koji su u najbližoj blizini Allaha, dž.š., a druga dva su za ashabul-jemin. Time je ukazana nešto veća čast za one prve u odnosu na druge, a i prema ovima iz prvih Dženneta bit će ukazana i veća pažnja. Zatim je rekao Uzvišeni:

"...puna stabla granatih", a ovdje kaže: **"...modrozeleni"**, tj. bit će toliko tamna zbog prejako zelene boje i natopljenosti bojom. Ranije je rekao:

"...u kojima će biti dva izvora koja će teći", a ovdje kaže Uzvišeni: **"...koji kuljaju"**, tj. šikljaju, a glagol jači je od u ovom značenju. Tada je Uzvišeni rekao:

"...u njima će od svakog voća po dvije vrste biti", a ovdje kaže:

"U njima će biti voća i palmi i šipaka." Nema sumnje da je prvo spominjanje uopćenije u vrstama voća, u odnosu na ove druge koje se navodi kao potvrda. Zatim kaže Uzvišeni:

"U njima će biti (one) dobrih (ćudi), lijepo." Kaže Katade da se pod riječju misli na mnoga i lijepa dobra u Džennetu. Drugi, a koji su u većini, smatraju da se ova riječ odnosi na dobre žene, lijepog ahlaka i izgleda - navode se ove riječi i kao merfu-hadis od Umme Seleme. U drugom hadisu koji ćemo navesti u suri El-Vaki'a, inšaallahu teala, hurije će pjevati: "Mi smo divne ljepotice, stvorene za plemenite muževe." Zbog toga neki uče: sa tešdidom slova j. **"...lijepo, pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!"** Zatim kaže Uzvišeni:

"...hurija u šatorima skrivenih", a ranije je rekao: **"...u njima će biti one koje preda se gledaju."** Nema sumnje da su one koje same obaraju svoj pogled bolje od onih kojima se tako naredi, iako će sve zanosne biti. A za riječi Uzvišenog: **"...u šatorima"**, Buharija navodi od Abdullaha ibn Kajsa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /309/ "Doista u Džennetu ima šator od šupljeg bisera, prečnika 60 milja, a u svakom uglu šatora bit će njegovi stanovnici, neće vidjeti jedne druge, obilaziti će ih vjernici." I Muslim navodi sa istim ovakvim sadržajem. A Ibn-Abbas kaže:

"...hurija u šatorima skrivenih", da su ti šatori od biserja. A riječi Uzvišenog:

"...koje prije njih ni čovjek ni džin nije dodirnuo." Već je ranije naveden primjer, s tim da je prethodni opis bio opširniji, riječima Uzvišenog:

"kao da su one dragulj i merdžan, pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!" Riječi Uzvišenog:

"Oni će biti naslonjeni na uzglavlja zelena, prekrivena ćilimima čarobnim i prekrasnim." Uzglavlja na krevetima će biti u obliku okačenih prstenova, dok neki kažu da će to biti jastuci. Seid ibn Džubejr kaže da se tu misli na dženetske vrtove. A riječi Uzvišenog:

"...čarobni i prekrasni ćilimi", tj. dženetlijama će se prostirati raznobojna divna prostirka po kojoj će oni hodati. Halil ibn Ahmed kaže da se riječ u arapskom jeziku odnosi na sve što je najvrednije, bilo da se radi o ljudima ili nečem drugom, odatle i riječi Vjerovjesnika, s.a.v.s., o h. Omeru: /310/ "Nisam vidio nikoga ko bi nadmašio njegovu genijalnost." Dodaje se tu još i opis dženetlija koji će biti u prva dva Dženneta, čime se još više ukazuje na njihov položaj. Već smo čuli kako je Uzvišeni rekao:

"Naslonjeni na posteljama čije će postave od kadife biti." Odluke stanovnika prva dva perivoja bolje su od ovih drugih jer u prvom slučaju Allah, dž.š., kaže: "Naslonjeni na postelju čije će postave od kadife biti." Tako On opisuje unutrašnjost (postavu), a ne spominje spoljašnost čime se najprije hvali unutrašnjost. A upotpunjavajući sav taj sretni završetak, Uzvišeni već ranije daje opis:

"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti drugo do dobro?!" Ovakvo dobro na najvišem je stupnju i ono je najljepši završetak čovjeka. Svim ovim iskazane su mnogobrojne prednosti prva dva Dženneta u odnosu na druga dva. Molimo Plemenitog i Dobrog Allaha da nas učini stanovnicima prva dva perivoja. Zatim Uzvišeni kaže:

"Neka je uzvišeno ime Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog!" Ovim se želi reći da je samo On dostojan da se uzdiže, te da Mu se ne opiremo, da Ga smatramo Najplemenitijim, da Mu se robuje i zahvaljuje, a ne da budemo od onih koji se ne zahvaljuju, da se On stalno spominje i da Ga nikad ne zaboravimo. Imam Ahmed navodi od Rebi'a ibn Amira, koji kaže: /311/ Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Izgovarajte često riječi: 'Ja zeldželali vel-ikram.'" I Nesai navodi ovaj hadis od Abdullaha el-Mubareka. Riječ znači: nešto često obavljati, činiti, obavezati se, a u Muslimovom Sahihu i u četiri zbirke Sunena od Abdullaha ibn Harisa, a ovaj od h. Aiše, navodi se da je rekla: /312/ "Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., predao selam, ne bi ustao", znači poslije namaza, sve dok ne bi izgovorio:

"Allahu moj, Ti si spasitelj i od Tebe je spas, neka si Uzvišen, Veličanstveni i Plemeniti."

**Ovo je kraj sažetog tefsira
sure Er-Rahman,
uz mnogu zahvalu Allahu, dž.š.**